

**Historia De Vita, Moribus, Rebus Gestis, Studiis Ac
Denique morte Praedicatorum Lutheranorum, Doct.
Martini Lutheri, Philippi Melancthonis, Matthiae Flacii
Illyrici, Georgii Maioris, et Andreae ...**

Complectens ortum, progressum [et] incrementa, tum arcana plurima
hactenus non prodita, omnium penè huius temporis haeresum

... Vita ... Philippi Melancthonis. Matthiae Flacii Illyrici. Georgii Maioris, Et
Andreae Osiandri

Ulenberg, Kaspar

Coloniae Agrippinae, 1622

I. Conuentus Gutterboci Mauritij & Brandenburgici Electorum, item Lipsica
consultatio cum summa magni illius Interim.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65643](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65643)

ANNO
1548:
Delibera-
tiones in-
ter politi-
cos impo-
sterum ha-
bitæ.

sunt deliberationes, ex Theologis neglectis per politicos tantum habitæ fuerunt: licet impediri non potuit, quin Melanchthon, alijque priuatim à quibusdam consulerentur; quod ante publicationem decreti Cellensis Lipsiæ factum constat.

CAPVT XX.

- I. *Conuentus Gutterboci Mauritij & Brandenburgici Electorum, item Lipsica consultatio cum summa magni illius Interim.*
- II. *Ordinatio ex Lipsico Interim à Flacianis exagitata, cū cōuent. Merseburg. & Grimme.*
- III. *Intentio Casaris Lutheran. inquietudine prepedita cum Flacianorum de Melanchthone & libro Interim sententia & calumnijs.*
- IV. *Schisma inter Lutheranos maximum, vbi breuiter Maioris, Flacianæ & Osiandriana heresum origo & progressus.*
- V. *Historia Francisci Stancari, eiusq; errorum & certaminum cum Melanchth. & alijs.*

I.
Conuentus
Mauritij
& Brande-
burgici ha-
bitus Gut-
terboci.

MAVRITIUS verò, qui de placâdo Cesare perquam sollicitus erat, priusquàm Ordines denuò conuenirent, de rei summâ cum Electore Brandenburgico Ioachimo in colloquium venire voluit, quem librū Augustanum probasse non ignorabat. Atq; hic Conuentus duorum Electorū an. 1548. exeunte, 16. Decembr. habitus fuit Gutterboci, quo eodē & Iuliū Naumburgensem Episcopū Mauritius inuitauit. Et quia de libro

Inte-

Interim, deq; religione ad voluntatem Cæsaris constituendâ conferre decreuerat, Georgium Anhaltinû, Melanchthonem, Pfef-
fingerum, Camerarium, & Greferum ad dictum diem Gutterboci præsentem esse iussit.

ANNO

1548.

Acta Synod.

Zz. 1. 2. &

seq.

Hi suspicati, quod res erat, colloquendum de libro Augustano, cum primis de duobus illis capitibus, in quibus hæserat postrema Celen-
sensis actio, de chrismate nimirum oleoque sacro, de Canone Missæ, velut ad pugnam
instructi veniunt. Et de Canone quidem

Theologi

Lutherani

eodẽ pro-

perant.

Melanchthon scriptum quoddam secũ detulit, prolixum satis, nec minus contumeliosum in sacra mysteria, quod è veteribus
mendaciorum & calumniarum sutelis ipse confarcinauerat: quanquam frustra sumpsit
laborem istum. Principes enim, adhibitis
quibusdam consiliarijs, cum Iulio Naumburgensi, neglectis Theologis, familiariter
& prolixè de vniuersâ causâ collocuti, tandem ex Anhaltino quæsiuerunt, possitne Ca-

Melanch-

thonis cõ-

tumeliosũ

scriptum.

non Missæ ad eum modum interpolari corrigique, vt & is retineatur: Cumque Anhaltinus, Melanchthon, & cæteri, id ipsum fieri
posse negarēt, nulla porrò facta est ad Theologos de religione mentio: Nec dubium est,
quin Ioachimus Brandenburgicus autor Mauri-
ticio fuerit, vt reciperet librum Augustanum, & hoc genus inquietos calcitrone-

Canõ Mis-

sę reijcitur.

ab hac actione deinceps remoueret. Ita solutus fuit & hic Conuentus, nec Melanchthon & socij, quid inter duos Electores &

Soluitur

Conuen-

tus.

f 5

Naum-

ANNO
1548.

Naumburgensem Episcopum actum sit, rescuerunt.

Cōuentus
Ordinum
Lipsiæ.

Acta Synod.
Ann. 2.

Mauritius
Cellense
decretum
proponit.

Informa-
tio ei à
Theologis
exhibetur.

Continuo post Mauritius omnes Ordines, & inter eos more maiorum duos Episcopos, Misnensem & Naumburgensem ad vigesimum secundum Decembris Lipsiam conuenire iussit, vt quod per delectos Nobiles atq; Theologos in Cellensi Conuentu decretum erat, communibus omnium suffragijs confirmatum publicaretur. Vocati fuerunt ad hunc Conuentum & Melancthon alijq; quos Gutterboci præsentis fuisse paulò supra diximus. Cum Ordines conuenissent ad diem constitutum, Mauritius repetitis breuiter ijs, quæ semestri toto fere superiori acta fuerant, Cellense decretum proponit, cui breue præmissum fuit exordium, & conclusio quædam subiuncta, nimirum vt iustam haberet consultationis formam. Quamquam verò consultatio hæc vtrorumque assensu, politicorum, inquam, & Theologorum, Cellæ conclusa fuit; Theologi tamen iniussu principis denuò de rei summâ breuem scripserunt informationem, quam Ordinibus vnà cum decreto simul obtulerunt. Secuta est Ordinum consultatio; qui de ministrorū ordinatione, de Episcopis, de Misâ, de Confirmatione Oleoque sacro mouerunt aliquid; verum cum his de rebus Theologorum sententiam intelligerent, eorū secuti iudicium acquieuerunt: hac tamen adiectâ conditione, vt Ele-
ctor

ctor ageret cum Episcopis, ne quod ab ijs periculum Lutherano ministerio crearetur.

ANNO
1548.

Priusquam responsum est, Nobiles & Consiliarij quatuor è suorum numero delectos ad Melanchthonem ablegarunt, quaesitum, an & ipse Cellense decretum & omnia illius capita calculo suo probaret? Respondet ille, Si nobiles & politici consiliarij sententia Theologorum in doctrina de a-diaphoris acquieuisent, minus disputationum fuisse; Et se quidem id factum optare. Interim articulos oblatos à plenioribus Theologorum declarationibus non discrepare, suo quidem iudicio. Si quid vero sit in ijs impium, quod cum scriptis Theologorum non conueniat, id sibi nullo pacto probandum. Inter cætera politici Lutheri verba quædam inseruerant de extrema Vnctione, quam ille retineri posse iudicat. Ea Melanchthon Theologis repugnantibus inserta dicit; nec dissimulat, habere se in votis, vt in decreto deleantur. Hæc Melanchthon; cuius iudicium secuti politici Lutheri verba induxerunt. Mansit alioqui decretum, vti Cellæ conceptum diximus, & paucis duntaxat vocibus mutatis, nobilium & Ciuitatum assensu promulgatum fuit.

Nobilium
delecti ad
Melanch-
thonem.

Eius respō-
sio.

Lutheri iudicium de
extrema
Vnctione
reprobat.

Cellense
decretum
approbat.

Erant in hoc Conuentu præsentēs Episcopi duo Misnensis & Naumburgicus; qui licet antiquitus inter Ordines Misniæ censeantur, à nobilibus tamen & ciuitatibus ad hanc consultationē non sunt vocati. Re verò iam

iam

ANNO
1548.
Episcopis
Catholicis
communi-
catur.
Ab iisdem
illi contra-
dicitur.

iam transacta decretum, quod diximus, communicatum illis fuit: Quo perlecto respondent Episcopi paulo liberius oblato scripto, seque demonstrant illi decreto non assentiri, nisi qua cum Augustano libro conueniat.

Cæterum quia decretum illud de religione, quod Cellæ conceptum fuit, & Lipsiæ promulgatum, multis postea sannis atque ludibrijs exceptum est, & vehementer exagitatum à Flacianis, qui Lipsicum Interim magnum illud appellabant, & omnem illius editi culpam deriuabant in Melancthonem; ut quem consultationibus istis, ex quibus tandem natus est hic fœtus, velut moderatorem interfuisse constet, breuiter & punctim summam illius hoc loco duximus intendendam:

Summa
magni il-
lius Inte-
rim.
De Iustifi-
catione.

Quæ de statu hominis ante lapsum, & post in Augustano libro differuntur, ea decreti autores velut extra controuersiam posita ne tangunt quidem. De iustificatione hominis, deque bonis operibus retinendam dicunt eam loquendi formam, de qua sit cum duobus Episcopis in Conuentu Pegauienti conuentum.

De Eccle-
sia.

Quod vera Christi Ecclesia in Spiritu sancto congregata de rebus ad fidem pertinentibus decernit, ordinat, docetque, hoc ipsum amplectendum asserunt docendumque: Similiter & in adiaphoris vel ritibus externis seruandum, quod seruauerint Doctores Ecclesiæ veteris, & hactenus apud Catho-

Deritibus.

tholice

tholicos in usu praxique remanserit : Ad beneficia in Collegijs præsentandos ordinandosque viros doctos, rerumque diuinarum peritos, vt idonei sint, qui functionem Episcopalem, officiumque atque iurisdictionem Ecclesiasticam, quam habent Archidiaconi, debite exequantur. Similiter doctos pastores atque Ecclesiarum ministros ordinandos, ad docendum regendumque populum idoneos. Summo præfuli (Pontifici Romano) cæterisque Episcopis, functionem suam iuxta Dei mandatum ad ædificationem Ecclesiæ non ad destructionem exequentibus, ab omnibus Ecclesiarum ministris subiectionem obedientiamque præstandam. Hos à patronis præsentatos, ab iisdem Episcopis ordinandos esse ; Et siquidem in doctrinâ vel in moribus exorbitent, puniendos atque excommunicandos. Baptismum cum Exorcismo, fidei professione, cæterisque Ecclesiæ ceremonijs docendum atque seruandum: Confirmationem quoque docendam obseruandamque ; cum primis in ijs, qui venerunt ad annos discretionis : Docendam item vrgendamque diligenter pœnitentiam, confessionem peccatorum, absolutionem, & quicquid istuc pertinet ; monendumque populum, vt confiteantur sacerdoti, ab eoque suscipiant absolutionem ; orationibus etiam diligenter incumbant & ieiunijs, & eleemosynas largiantur. Ad communionem admittendum neminem, nisi prius sacerdoti confessus

ANNO

1548.

De beneficijs Ecclesiasticis.

De Romano Pontifice.

De Pædobaptismo.

De Confirmatione.

De Pœnitentia.

De Communione.

fessus

ANNO
1548.
De Vnctio-
ne.

De Ordi-
natione
ministro-
rum.

De matri-
monio.

De Missa.

De Imagi-
nibus SS.

De Horis
Canonicis.

fessus sit, ab eoq; de peccatis absolutus. Vnctio-
tionem infirmorum iuxta D. Iacobi doctri-
nam Apostolico ritu seruandam, docen-
dumque populum vt verum eius vsum in-
telligat. Ministros Ecclesiae praesentatos à
patronis, deinceps ab Episcopis legitime
functionem suam exequentibus ordinan-
dos, adhibitis pijs ceremonijs, nec vlllos ad-
mittendos ad obeundas functiones ecclesia-
sticas, nisi praesentatos à patronis, & ab epi-
scopis ordinatos: examinandos etiam dili-
genter explorandosque, ne rudes & inidonei
ad curam animarum admittantur. Matri-
monium in his regionibus iuxta Dei ordi-
nationem omnibus Ordinibus permitten-
dum. Missam deinceps seruandam adhibitis
nolis, cereis, vasis sacris, cantionibus, vesti-
tu sacerdotali & ceremonijs: ministrandum
etiam sacerdoti, vbi copia personarum est,
& praemittendam sacro Confessionem. Om-
nes deinde Missae partes recensentur ab In-
troitu vsque ad Collectam vltimam: nec
quicquam differt hoc Sacrum Saxonicum à
Catholico Romano, nisi quod Epistola at-
que Euangelij contextum, postquam is La-
tine cantatus est, germanice legendum or-
dinatur, & loco Canonis ponitur consecra-
tio. Imagines Sanctorum retinendas decer-
nunt, & populum de earum vfu informan-
dum: Horas Canonicas de tempore, deque
Dominicis, & festis celebrioribus in Colle-
gijs & Ecclesijs ciuitatum, in quibus antea
can-

cantari consueuerint, seruandas, aliasq; can-
tiones veteres retinēdas. Cantiones funera-
les in memoriam defunctorum, & nostræ re-
surrectionis in sepulturis & post seruandas.
Seruanda per annum festa, Diem Domini-
cum: Festum Natiuitatis Christi, S. Stephani,
S. Ioannis Euangelistę, Circumcisionis, Epi-
phanix, Pascatis cum duobus diebus sequen-
tibus, Ascensionis, Pentecostes, cum duobus
diebus sequentibus, Corporis Christi: Festa
B. Marię Virginis, Ioannis Baptistę, Marię
Magdalenę, S. Michaelis, Conuersionis S.
Pauli, Decollationis S. Ioannis Baptistę, fe-
ria quinta, sexta & sabbatum in hebdomadā
sanctā: Feria sexta & Sabbato per annū, item
per Quadragesimam abstinendū à carnibus,
idq; ad mandatū Cęsarıs; Pastorib. & Eccle-
siasticis ita viuendum ex episcoporū & con-
sistoriorū ordinatione, vt & habitu sacerdo-
tali, & morū honestate discernantur à laicis,
& ordini suo populi reuerentiam concilient.

Hęc ferè summa est eorum, quę Lipsi-
cum illud Interim, Magnum à Flacianis di-
ctum, complectitur: Ex quo statim Elector
quædam generalia de ritibus externis bre-
uiter excerpta in folio iussit excudi publi-
cariq; quam schedam Flaciani paruum In-
terim Lipsiense indigetant. Atque hic exi-
tus fuit illius tam operosę & diuturnę con-
sultationis, quę nobilium ac Iureconsul-
torum opera nouum hunc scetum peperit,
Augustano libro non quidem absimilem,
cuius

ANNO
1548.

De festis
totius an-
ni.

De Ieiunio
Quadra-
gesimę.

Generalia
Interim
Lipsici pu-
blicantur.

ANNO
1549.

cuius ordinem Capitem, & verba quoque frequenter retinet; at lubrico quodam verborum apparatu contextum, vt instar cothurni vtrique pedi conueniret, iisdemque verbis Catholici & Lutherani suam quique sententiam eloquerentur: Quæ causâ fuit, vt Flaciani Lipsicum hoc Interim, autores illius fautoresque tam duriter & acerbè flagellarent.

II.

An. 1549.
Act. Syn.
p. 277. b.

Ordinatio
ex Lipsico
Interim
conficitur.

Act. Syn.
Ddd. 1.

Prælegitur
atque exami-
natur.

Post Conuentum hunc anno 1549. ineunte statim de Ordinatione quâdam ecclesiasticâ ex Lipsiensi decreto formandâ cœptum est cogitari. Huius vero rei exequendæ curam Mauritius in Georgium Anhaltinum, Melanchthonem, aliosque nonnullos reiecit; quibus mandatum fuit, vt Merseburgi instituto Conuentu recenserent Ordinationem ab Henrico Mauritij patre editam, & ex eâ cum Lipsiensi decreto diligenter collatâ nouum quoddam opus conficerent accommodatum tempori, quod deinde principis autoritate per omnes illius ditiones promulgaretur. Paruerunt isti, magnoque studio volumen quoddâ prolixum ex vtroque scripto illo confarcinarunt, quod tandem Martio mensè fuit absolutum. Voluit autem Mauritius Elector, vt librum hunc, priusquam is pastoribus proponeretur, autores ipsi delectis Ordinum in Conuentu quodam prælegerent, examinandum publicandumque, siquidem ipsorum iudicio probaretur. Locum huic Conuentui designauit

Tor-